

Andrzej Zuberbier

Wprowadzenie w tematykę obrad

Studia Theologica Varsaviensia 25/2, 203-206

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

czy to indywidualnie, czy to w różnych powiązaniach, także powiązaniach akademickich czy narodowych.

Cieszymy się, i wzmacnia naszą nadzieję, że pomogli nam zrealizować ten zamiysł zaproszeni przez nas goście. Dziękuję przede wszystkim naszemu Wielkiemu Kanclerzowi Ks. Prymasowi za to, że jest dziś wśród nas i że był łaskaw zgodzić się przemówić na temat posoborowej odnowy Kościoła w świetle Nadzwyczajnego Synodu Biskupów z roku 1985, którego to Synodu był uczestnikiem. Dziękuję Waszej Eminencji. Dziękuję wszystkim wielce szanownym gościom z innych środowisk akademickich, którzy z dużą gotowością zechcieli podjąć się prowadzenia w czasie naszego sympozjum seminariów czy też przemawiania w naszym gronie. Witam wszystkich naszych gości. Witam wreszcie koleżanki i kolegów z naszej uczelni, studentów i studentki naszej wspólnoty akademickiej. Życzę, żeby te dwa dni wspólne były dla nas wszystkich ubogaceniem.

WPROWADZENIE W TEMATYKĘ OBRAD

Ks. Andrzej Zuberbier

Dwadzieścia lat, jakie upłynęły od zakończenia Soboru Watykańskiego II, to dwadzieścia lat od uchwalenia Konstytucji o Liturgii, o Objawieniu, o Kościele, Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym, Dekretu o ekumenizmie, Deklaracji o religiach niechrześcijańskich, Deklaracji o wolności religijnej... Trudno uniknąć pytań o rolę, jaką odegrał i odgrywa Sobór i jego dokumenty w życiu Kościoła i współczesnego świata, pytań o wierność w ich rozumieniu i realizacji. Tej sprawie poświęcony został Nadzwyczajny Synod Biskupów zwołany przez Papieża Jana Pawła II pod koniec ubiegłego roku. Ten temat podejmowany jest w wielu ośrodkach teologicznych na całym świecie, w publicystyce i w publikacjach naukowych. Międzynarodowa grupa teologów wydała już wspólne opracowanie poświęcone recepcji Soboru Watykańskiego II, pt. *La reception de Vatican II*, które ukazało się jednocześnie w językach francuskim i włoskim. (red. G. Alberigo i J. P. Jossua). Takich publikacji będzie zapewne więcej. Dzieje się tak i w naszym kraju: artykuły w tygodnikach i miesięcznikach (zob. ciekawa dyskusja poświęcona okresowi posoborowemu w „Więzi”: nr 7—8—9 z 1985 roku), sympozja na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim i w innych

ośrodkach teologicznych... Wydział Prawa Kanonicznego naszej Akademii zorganizował ogólnopolskie spotkanie na temat recepcji nauki Soboru Watykańskiego II w Polsce. Refleksja nad wpływem Soboru Watykańskiego II na życie Kościoła nie sprowadza się do prostego pytania o realizację soborowych decyzji. Gdyby rezultaty Soboru były kanonami o charakterze rozstrzygnięć doktrynalnych i konkretnymi decyzjami prawnymi, pytanie o ich wprowadzenie w życie Kościoła byłoby sprawą stosunkowo łatwą. Problem wyraża się jednak w tym, że Sobór mówił o płynących z wiary przekonaniach, o postawach i kierunkach zmian, jakie miały zostać przeprowadzone w różnych dziedzinach życia Kościoła. Te przekonania i postawy są przecież tak istotne w naszych czasach dla chrześcijańskiej wiary i życia, że nie mogą pozostawić obojętnym ani nikogo z chrześcijan, ani żadnej z wspólnot kościelnych, ani całego Kościoła powszechnego. A zatem realizacja uchwał soborowych wyrażać się będzie nie tylko w aktach reformy liturgii zakonów, czy niektórych instytucji kurii rzymskiej lub struktur diecezjalnych. Nie tylko w nowym kodeksie prawa kanonicznego, czy w modyfikacji metod pracy teologicznej. Realizacja Soboru Watykańskiego II wyrażać się będzie ostatecznie w procesie przekształcania świadomości wiary i postaw moralnych tych wszystkich, którzy tworzą wspólnotę Kościoła. Zakłada to jednak znajomość dokumentów soborowych jak i właściwą ich interpretację i rozumienie tego, co można określić jako ducha Soboru. Nie trzeba dodawać, że z rozumieniem dokumentów i ducha Soboru wiązać się mogą określone uprzedzenia.

Skądinąd kształtowanie chrześcijańskiej świadomości i postaw moralnych jest procesem długotrwałym i złożonym, na którego przebieg wpływa wiele różnorodnych czynników. Toteż odpowiedzi na zagadnienia pojawiające się na tej płaszczyźnie nie zawsze mogą być jednoznaczne, diagnoza jest trudna do postawienia, a postulowana droga rozwoju musi być odnajdywana ciągle na nowo w trakcie jej przebywania.

Refleksji nad tak rozumianą realizacją uchwał i zamierzeń soborowych ma służyć nasze obecne Sympozjum. Otwiera je i zamyka sesja plenarna. Na pierwszej z nich zabierze głos Jego Eminencja Ksiądz kardynał Józef Glemp, nie tylko jako arcybiskup warszawski, Prymas Polski, przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, lecz także jako uczestnik nadzwyczajnego Synodu Biskupów. Przedstawi zatem sytuację Kościoła w dwadzieścia lat po Soborze w optyce nie tylko swej wysokiej funkcji w Kościele, lecz także jako uczestnik szczególnie autorytatyw-

nego gremium. Ksiądz biskup doc. dr hab. Bohdan Bejze zwróci uwagę na rolę biskupów polskich w procesie realizacji uchwał Soboru Watykańskiego II. Trzeci wykład na posiedzeniu plenarnym (w dniu jutrzejszym) wygłosi p. dr Adam Stanowski z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, na temat przemian zachodzących w świadomości chrześcijańskiej w Polsce w okresie posoborowego dwudziestolecia. Dzisiejszego popołudnia będziemy natomiast obradować w grupach dyskusyjnych, uwzględniających główne tematy soborowe. Pierwsza grupa dyskusyjna zajęć się ma sprawą odnowy liturgii. Druga grupa ma zwrócić uwagę na rozwój studiów biblijnych i roli Pisma świętego w życiu Kościoła i chrześcijan w Polsce. Konstytucja *Dei Verbum* była w tej dziedzinie aktem szczególnej doniosłości. Trzecia grupa poświęcona będzie sprawie rozumienia Kościoła, a zatem odwoływać się będzie przede wszystkim do Konstytucji *Lumen gentium* i do tych zagadnień, które zwykle się określać po Soborze jako *Ecclesia ad intra*, Kościół sam w sobie. Czwarta grupa podejmie w jakimś wybranym aspekcie zagadnienie relacji Kościoła do świata. Zagadnienie, które może najwięcej wywołuje kontrowersji i jest tak niesłychanie szerokie, jak daje temu wyraz Konstytucja *Gaudium et spes*. Wreszcie piąta grupa poruszy kwestię obecną we wszystkich podejmowanych przez Sobór sprawach, mianowicie kwestię ekumeniczną. Poszczególnym zespołom przewodniczyć będą profesorowie naszej uczelni, podczas gdy o wykład wprowadzający do dyskusji w każdym z zespołów prosiłiśmy profesorów innych uczelni: Krakowa, Lublina, Wrocławia i Warszawy. O udział w dyskusji w grupach dyskusyjnych zwracamy się do wszystkich uczestników grup. Tak do uczących, jak i do studentów. Interesujący jest punkt widzenia doświadczonych profesorów, którzy pamiętają Sobór jako wydarzenie sobie bliskie i znaczące drogę ich osobistego rozwoju chrześcijańskiego i naukowego i którzy przez minione lata obserwowali zachodzące w Kościele zmiany. Interesujący także będzie punkt widzenia ludzi młodych, którzy uczestniczą w życiu Kościoła po Soborze bez możliwości porównywania tego, czego doświadczają, z sytuacją przed Soborem. Ich spojrzenie na życie Kościoła nie może znajdować satysfakcji w doświadczeniu przebytej drogi i wybiega bardziej w przyszłość. Wszystkich państwa proszę o dokonanie wyboru jednej z grup dyskusyjnych, w której zechcą po południu uczestniczyć. Grupy zbiorą się w budynku uczelni przy ul. Dewajtis 3, o godz. 15.15. Jutrzejsza sesja plenarna poza wykładem pana Adama Stanowskiego, poświęcona będzie dyskusji nad problemami, jakie wynikną z obrad w tych grupach. Będzie ona jednak

według zamiarów organizatorów nie tyle relacją z obrad w poszczególnych grupach, co podjęciem wspólnej refleksji niejako w przedłużeniu dyskusji w grupach. Do panelu prowadzącego tę dyskusję prosić będziemy wszystkich przewodniczących grup i autorów wszystkich wykładów. Mamy nadzieję, że wspólne rozważanie wpływu Soboru Watykańskiego II na nasz Kościół nie ograniczy się do wskazania zmian instytucjonalnych przeprowadzonych czy postulowanych, lecz pomoże w rozpatrzeniu przemian zachodzących w świadomości i postawach chrześcijańskich. Ze nie pominie spraw, które, choć podjęte przez Sobór, nie znalazły zdaniem uczestników Sympozjum wystarczającego odbicia w naszym życiu. Wreszcie, mamy nadzieję, że podjęta tu wymiana poglądów pomoże nam określić zadania jakie stoją przed nami w perspektywie dalszej drogi, której jednym z miłowych kamieni był zakończony przed dwudziestu laty, lecz nie kończący niczego, Sobór Watykański II.

Wykłady wygłoszone na sesji plenarnej

Kard. Józef Glemp

SŁUŻBA ŚWIATU — ZADANIEM KOŚCIOŁA

1. Odnowa w ujęciu soborowym

Gdy mówimy o Soborze, prawie zawsze mówimy też o odnowie. Słowo „odnowa” i jego treść kojarzą się bowiem z wydarzeniem, jakim był Sobór. Jest to całkowicie poprawne skojarzenie. Sobór stał się odnową dla Kościoła katolickiego, a poprzez umocnienie ducha ekumenizmu stał się przyczynkiem do większej łączności międzykonfesyjnej. Ale o odnowie możemy mówić nie tylko w związku z Soborem. Zorientowano się bowiem — i tu kształtowało się powiedzenie „Ecclesia semper renovanda” — że Kościół winien być w ciągłej odnowie. Rozumiemy, że tak być powinno, że tak jak życie człowieka dążącego ciągle do pogłębienia swoich związków z Bogiem wymaga ustawicznej odnowy w Duchu Świętym, tak i Kościół jako wspólnota wiernych musi być ciągle odnawiany w Duchu Świętym, musi sam siebie odnawiać.

Odnowę trzeba pojmować w dwojaki sposób. Najpierw jako pogłębienie znajomości i świadomości samego siebie, to znaczy